

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 781/2016-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. októbra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti EURO CASH, s. r. o., ČSA 24, Banská Bystrica, zastúpenej advokátom JUDr. Ondrejom Sochorom, Ulica prof. Sáru 3873/44, Banská Bystrica, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 297/2015 z 26. mája 2016 a uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10 Co 20/2015 z 11. februára 2015, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti EURO CASH, s. r. o., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. júla 2016 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti EURO CASH, s. r. o., ČSA 24, Banská Bystrica (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „sťažovateľ“), zastúpenej advokátom

JUDr. Ondrejom Sochorom, Ulica prof. Sáru 3873/44, Banská Bystrica, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 297/2015 z 26. mája 2016 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“) a uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 10 Co 20/2015 z 11. februára 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka je v procesnom postavení žalovanej účastníčkou konania o určenie neplatnosti záložnej zmluvy, ktorou bola zabezpečená jej pohľadávka voči žalobcom. Konanie je vedené Okresným súdom Skalica (ďalej aj „okresný súd“) pod sp. zn. 5 C 258/2014. V predmetnom konaní okresný súd uznesením nariadil predbežné opatrenie, ktorým uložil sťažovateľke (a spoločnosti XXXXXXXXXX) zdržať sa akýchkoľvek krokov smerujúcich k vykonaniu dražby v ňom špecifikovanej nehnuteľnosti.

O odvolaní sťažovateľky proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že námietku miestnej nepríslušnosti okresného súdu uplatnenú pri prvom úkone v odvolacom konaní zamietol a uznesenie okresného súdu o nariadení predbežného opatrenia potvrdil.

Sťažovateľka podala proti napadnutému uzneseniu krajského súdu dovolanie, ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol ako procesne neprípustné s odôvodnením, že z v tom čase platného a účinného § 239 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) jeho prípustnosť nevyplýva, pričom dovolací súd sa nestotožnil ani s námietkami sťažovateľky o existencii procesných väd podľa § 237 ods. 1 písm. f) a g) OSP a ani ďalších väd uvedených v § 237 ods. 1 OSP.

Sťažovateľka v sťažnosti namieta arbitrárnosť uznesenia najvyššieho súdu, pričom v tejto súvislosti okrem iného uvádza: «... *právne názory a úvahy dovolacieho súdu*

vo vzťahu k námietke, že odvolací súd nemohol meritórne rozhodnúť o námietke miestnej nepríslušnosti, z odôvodnenia uznesenia dovolacieho súdu, nevyplývajú. Sťažovateľ vo svojom dovolaní poukázal na právne závery Ústavného súdu SR zo dňa 05. 06. 2013, sp. zn. II. ÚS 510/2012 (obdobne aj uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 22. 08. 2013, sp. zn. 4 MOBdo/3/2013), v zmysle ktorých je treba prisvedčiť právnomu názoru najvyššieho súdu, podľa ktorého „nebolo možné zaoberať sa meritórne v odvolacom konaní námietkou miestnej príslušnosti uplatnenou sťažovateľkou v odvolaní, aj keď odvolanie bolo prvým úkonom, ktorý vo veci sťažovateľke patril“.

Z uvedených právnych názorov podľa sťažovateľa jednoznačne vyplýva, že odvolací súd nemohol meritórne rozhodnúť o námietke miestnej nepríslušnosti vznesenej sťažovateľom, nakoľko tomu bráni ust. § 221 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku. Dovolací súd (sa však ani v rámci prípadnej polemiky) s uvedenými právnymi názormi Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR... nevysporiadal, resp. neuviedol žiadne právne úvahy, ktorými by odôvodnil odklon od uvedených rozhodnutí.»

Sťažovateľka namieta aj nesprávne právne posúdenie prípustnosti dovolania a tvrdí, že ňou podané dovolanie bolo „... procesne prípustné s poukazom na ust. § 237 ods. 1 písm. f) a písm. g) Občianskeho súdneho poriadku – a tým, že dovolací súd odmietol dovolanie sťažovateľa ako procesné neprípustné..., čoho následkom nebolo meritórne preskúmanie dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, bolo dovolacím súdom porušené ústavou garantované právo na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“.

Sťažovateľka v ďalšej časti sťažnosti namieta arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia dovolacieho súdu v súvislosti s nesprávnym právnym posúdením námietky miestnej nepríslušnosti Okresného súdu Skalica, a to na základe tejto argumentácie:

„Sťažovateľ v podanom dovolaní pomerne obsiahlou právnou argumentáciou poukázal na skutočnosť, že v prejednávacom prípade nie je daná výlučná miestna príslušnosť súdu podľa ust. § 88 ods. 1 písm. h) Občianskeho súdneho poriadku, nakoľko predmetom konania v čase začatia súdneho konania bol žalobný návrh navrhovateľa

o určenie neplatnosti záložnej zmluvy (ako právneho úkonu), t. j. uvedené súdne konanie sa podľa názoru sťažovateľa ani sprostredkované netýkalo práva k nehnuteľnosti. Inými slovami, výsledkom konania o určenie neplatnosti záložnej zmluvy nemôže byť konštatovanie existencie alebo neexistencie práv k nehnuteľnosti (tak ako to uvádza odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia), ale výlučne určenie existencie/neexistencie záložnej zmluvy ako právneho úkonu. Sťažovateľ na podporu uvedeného názoru v podanom dovolaní poukázal na skutočnosť, že aj keby bola záložná zmluva (právny úkon) neplatná, záložné právo by tým nemuselo byť žiadnym spôsobom dotknuté - napr. ak došlo k jeho vydržaniu. Z uvedeného dôvodu tak podľa názoru sťažovateľa nie je miestne príslušným súdom Okresný súd Skalica (ako súd, v obvode ktorého sa nachádza nehnuteľnosť, ak sa konanie týka práva k nej), ale mal by ním byť Okresný súd Banská Bystrica (ako všeobecný súd odporcu).

Samotný dovolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia (bod 4.3) poukazuje na judikatúru R 25/1979, R 24/1981..., v zmysle ktorej súd podľa polohy nehnuteľnosti je výlučne príslušný vtedy, ak sa konanie týka práv k týmto nehnuteľnostiam, t. j. práva vlastníckeho, spoluvlastníckeho, práva držby, práva vecného bremena, práva nájomného, záložného, a to iba vtedy, ak v konaní ide o existenciu takéhoto práva, jeho trvania a zánik. Tak ako na to poukazoval sťažovateľ v podanom dovolaní, v čase rozhodovania odvolacieho súdu (ako aj v čase rozhodovania dovolacieho súdu, pozn.), je predmetom konania určenie neplatnosti záložnej zmluvy (ako právneho úkonu).

V tejto súvislosti sťažovateľ uvádza, že ak by aj konajúci súd pripustil zmenu žalobného návrhu tak, že predmetom konania by bolo namiesto určenia neplatnosti záložnej zmluvy určenie existencie/neexistencie záložného práva, uvedené nič nemení na skutočnosti, že pre určenie miestnej príslušnosti súdu sú smerodajné okolnosti existujúce ku dňu podania žalobného návrhu (§ 11 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) - t. j. žaloba o určenie neplatnosti záložnej zmluvy.

Sťažovateľ má za to, že takéto odôvodnenie rozhodnutia je nepreskúmateľné a arbitrárne, nakoľko dovolací súd na jednej strane poukazuje na to, že sa konanie musí týkať priamo práva k nehnuteľnosti (s čím sa sťažovateľ stotožňuje), ale na druhej strane bez bližšieho vysvetlenia a zdôvodnenia uvádza, že na určenie výlučnej miestnej príslušnosti

postačuje, ak sa konanie o neplatnosti právneho úkonu len sprostredkovane (úzko) týka práva k nehnuteľnosti.“

Sťažovateľka ďalej uvádza: „... dovolací súd tým, že arbitrárnym spôsobom dospel k záveru o miestnej príslušnosti Okresného súdu Skalica (tak, ako na to poukazuje sťažovateľ v čl. I. písm. b) tejto ústavnej sťažnosti), čoho následkom bolo, že prípustnosť dovolania ďalej vôbec neposudzoval (z pohľadu sťažovateľom tvrdenej vady konania - t. j. rozhodnutie bolo vydané súdom, ktorý bol nesprávne obsadený, nakoľko rozhodovali sudcovia miestne nepríslušného súdu), porušil dovolací súd ústavou garantované právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

V druhej časti sťažnosti sťažovateľka vytýka vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu ako odvolacieho súdu jeho nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť súvisiacu s posúdením miestnej príslušnosti, argumentujúc najmä takto:

„... výlučná miestna príslušnosť je daná len vtedy, ak je predmetom konania právo k nehnuteľnosti, avšak nie vtedy, ak je predmetom konania právny vzťah. Odlišovanie uvedeného jednoznačne vyplýva aj z ust. § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku, ktorý uvádza, že určovacou žalobu sa možno domáhať určenia, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je. Preto v prípade, ak by mal zákonodarca v úmysle, aby bola daná výlučná miestna príslušnosť v prípade, ak je predmetom konania nie len právo k nehnuteľnosti, ale aj právny vzťah (okrem iného aj právny úkon), na základe ktorého vzniklo, zaniklo, alebo sa zmenilo právo k nehnuteľnosti, tak by uvedené výslovne zakomponoval do ust. § 88 ods. 1 písm. h) Občianskeho súdneho poriadku.

Podľa názoru sťažovateľa je tak výlučná miestna príslušnosť podľa § 88 ods. 1 písm. h) Občianskeho súdneho poriadku daná len vtedy, ak je predmetom konania priamo právo k nehnuteľnosti (napr. vlastnícke, záložné, nájomné, zodpovedajúce vecnému bremenu atď.), a ktorým by sa domáhalo napr. určenia existencie/neexistencie tohto práva, avšak výlučná miestna príslušnosť nemôže byť založená v prípade, ak je predmetom konania

odvodený právny vzťah (napr. právny úkon - kúpna zmluva, záložná zmluva, nájomná zmluva atď), a požiadavka na určenie jeho neplatnosti.

... výsledkom konania (v čase podania žalobného návrhu o určenie neplatnosti záložnej zmluvy), môže byť výlučne konštatovanie o platnosti/neplatnosti záložnej zmluvy, avšak uvedené samo o sebe automaticky nezakladá existenciu, alebo zánik záložného práva k nehnuteľnosti (keďže toto môže i naďalej trvať napr. z dôvodu jeho vydržania).“

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, ako aj základného práva na zákonného sudcu (nesprávne obsadený súd) napadnutým uznesením odvolacieho súdu, pričom v tejto súvislosti najmä uvádza:

„Podľa názoru sťažovateľa odvolací súd nie je miestne príslušný... a vecne príslušný... rozhodovať o vznesenej námietke miestnej nepríslušnosti (hoci aj bola vznesená v podanom odvolaní) ako súd príslušný na prvom (a de facto zároveň aj v poslednom) stupni.

... rozhodnutie odvolacieho (ako aj prvostupňového) súdu vydané súdom, ktorý nebol miestne príslušný, t. j. súdom, ktorý nebol správne obsadený, čím došlo k porušeniu práva sťažovateľa na zákonného sudcu (obdobne rozhodnutie Ústavného súdu SR II. ÚS 136/08). Vzhľadom na uvedené má sťažovateľ za to, že procesný postup, v ktorom o veci účastníka konania nerozhodol zákonný sudca, resp. súd zriadený v súlade so zákonom, je nezlučiteľný s garanciami vyplývajúcimi z čl. 48 ods. 1 ústavy.“

Na základe uvedenej sťažnostnej argumentácie sťažovateľka navrhuje ústavnému súdu, aby po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil porušenie jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu a napadnutým uznesením krajského súdu, napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľka taktiež žiada, aby ústavný súd uložil krajskému súdu povinnosť uhradiť jej trovy právneho zastúpenia v sume 303,16 €.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľka namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu a krajského súdu.

II.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu a krajského súdu

Ešte pred rámcovým meritórnym posúdením sťažnosti ústavný súd považuje za žiaduce poukázať na skutočnosť, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných

súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

V súvislosti so skutočnosťou, že napadnuté uznesenia najvyššieho súdu a krajského súdu boli vydané v nadväznosti na uznesenie Okresného súdu Skalica sp. zn. 5 C 358/2014 z 27. októbra 2014, ktorým bolo vo veci sťažovateľky nariadené predbežné opatrenie, ústavný súd konštatuje, že predbežné opatrenie je jedným zo zabezpečovacích inštitútov civilného procesu, ktorého zabezpečovacia funkcia má za cieľ dočasnou úpravou eliminovať nepriaznivé následky, ktoré by mohli pred začatím konania alebo v jeho priebehu nastať. Dočasnosť tohto opatrenia ako jeho základný znak znamená, že nejde o konečnú a definitívnu úpravu vzťahov medzi subjektmi. Nariadením predbežného opatrenia nezískava jeden z účastníkov práva, o ktorých sa má rozhodnúť až v budúcnosti, ale sa ním len dočasne upravuje určitý okruh vzťahov.

Uvedené charakteristické znaky predbežného opatrenia sa premietli aj do judikatúry ústavného súdu. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre vo vzťahu k predbežným opatreniam opakovane zdôrazňuje, že posudzovanie podmienok na vydanie predbežného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) pristupuje k preskúmvaniu sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv predbežným opatrením, zdržanlivo, vychádzajúc z právneho názoru, podľa ktorého zásadne nie je oprávnený

zasahovať do rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými nariaďujú predbežné opatrenia, a to nielen preto, že nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, že ide o také súdne rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania nezasahuje konečným spôsobom. Ústavný súd meritórne posudzuje predbežné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení predbežného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o predbežných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (IV. ÚS 82/09, pozri tiež III. ÚS 169/2010, III. ÚS 281/07).

V nadväznosti na uvedené ale považuje ústavný súd za potrebné ďalej uviesť, že aj v konaní o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky zodpovedajúce základnému právu na súdnu ochranu. Rozhodnutie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť najmä náležite odôvodnené. Všeobecný súd pritom nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

V súvislosti s tým, že sťažovateľka namieta aj porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd poukazuje (v nadväznosti na skutočnosť, že napadnuté uznesenia krajského súdu a najvyššieho súdu nadväzujú na rozhodnutie súdu prvého stupňa o nariadení predbežného opatrenia) tiež na to, že vo svojej doterajšej judikatúre zásadne nazerá na základné právo na súdnu ochranu ako na právo „výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude

spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08).

Vychádzajúc z uvedených východísk svojej judikatúry, ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky, sústreďujúc sa na posúdenie, či ju nemožno považovať za zjavne neopodstatnenú. Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde totiž vyplýva, že k úlohám ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti patrí aj posúdenie, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Podstatou výhrad sťažovateľky proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu je nesprávne právne posúdenie existencie vady konania spočívajúcej v nesprávnom obsadení súdu a v porušení základného práva na zákonného sudcu, ktorá zakladá prípustnosť dovolania, ako aj arbitrárnosť jeho odôvodnenia v časti týkajúcej sa námietky miestnej nepríslušnosti prvostupňového súdu a arbitrárnosť posúdenia funkčnej príslušnosti odvolacieho súdu na posudzovanie námietky miestnej nepríslušnosti v odvolacom konaní.

Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu sa sťažnostná argumentácia sťažovateľky tiež sústreďuje na nesprávne právne posúdenie miestnej príslušnosti súdu prvého stupňa a nedostatku odôvodnenia v súvislosti s námietkou o odklone od predchádzajúcej judikatúry týkajúcej sa rozhodovania o námietke miestnej nepríslušnosti

vznesenej po prvýkrát v odvolaní proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia (pri prvom úkone patriacom účastníkovi, pozn.).

Vzhľadom na porovnateľný charakter námietok proti napadnutým uzneseniam najvyššieho súdu a krajského súdu ústavný súd posudzoval ich opodstatnenosť spoločne, pričom považoval za žiaduce v prvom rade poukázať na relevantnú časť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, v ktorej sa predovšetkým uvádza:

«„Prvým úkonom“ žalovaného, ktorý mu patril v danom prípade, bolo jeho odvolanie proti uzneseniu súdu prvého stupňa o nariadení predbežného opatrenia. Ním podané odvolanie malo suspenzívny a devolutívny účinok. Podstata devolutívneho účinku odvolania spočíva v tom, že oprávnenie konať a rozhodovať sa zo súdu prvého stupňa presúva na súd odvolací. Odvolacím súdom je krajský súd, ak rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu (§ 10 ods. 1 O. s. p.) a najvyšší súd, ak rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiu krajského súdu ako súdu prvého stupňa (§ 10 ods. 2 O. s. p.).

Krajský súd v Trnave v dôsledku devolutívneho účinku odvolania posudzoval žalovaným vznesenú námietku nedostatku miestnej príslušnosti ako súd odvolací.

V prejednávanej veci žalovaný namieta nesprávnosť záverov, ku ktorým dospel odvolací súd pri posudzovaní jeho námietky nedostatku miestnej príslušnosti súdu. Namieta, že vzhľadom na to, že o nej nerozhodol okresný súd, nemá možnosť domáhať sa nápravy podaním riadneho opravného prostriedku. Takáto právna situácia, v rámci ktorej účastník konania nemá možnosť brániť sa proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podaním riadneho opravného prostriedku, nie je ale v občianskom súdnom konaní ani neobvyklá ani vylúčená alebo nepripustná. Vyskytuje sa napríklad v prípadoch uloženia poriadkovej pokuty uznesením odvolacieho súdu.

Žalovaný tvrdí, že v konaní mu bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.).

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f) O. s. p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom,

prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva.»

Najvyšší súd v napadnutom uznesení poukázal tiež na stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015, v zmysle ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) OSP. Len výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP. Aplikujúc závery uvedeného stanoviska občianskoprávneho kolégia na vec sťažovateľky, najvyšší súd v napadnutom uznesení ďalej uviedol:

«V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety tohto stanoviska. ... celkom výnimočne sa v praxi môže vyskytnúť prípad, v ktorom písomné vyhotovenie rozhodnutia nebude obsahovať ani len zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu“. V súlade s právnymi závermi vyjadrenými v rozhodnutiach ESLP môže však o takýto výnimočný prípad ísť len vtedy, keď nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia vykazuje znaky (až) vady „najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ alebo vady „zásadnej, hrubej a podstatnej“, prípadne ak sa zrušením napadnutého rozhodnutia má dosiahnuť náprava Justičného omylu“. Len v takomto výnimočnom prípade môže uvedená okolnosť zakladať prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) O. s. p., lebo len takto charakterizovaný nedostatok odôvodnenia rozhodnutia môže intenzitou svojich právnych dôsledkov prekročiť rámec tzv. inej vady. V danej veci však o taký prípad nejde.

Dovolaateľ je presvedčený, že predbežné opatrenie nariadil miestne nepríslušný súd a že (aj) tým došlo k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. f) O. s. p.

Podľa § 88 ods. 1 písm. h) O. s. p. namiesto všeobecného súdu žalovaného je na konanie príslušný súd, v obvode ktorého je nehnuteľnosť, ak sa konanie týka práva k nej, ak nie je daná príslušnosť podľa písm. b/.

Výlučná miestna príslušnosť v prípadoch vypočítaných v § 88 ods. 1 O. s. p. má vždy prednosť pred príslušnosťou všeobecnou a na výber danou; použitie všeobecnej alebo na výber danej miestnej príslušnosti je v takom prípade vylúčené. Súd podľa polohy nehnuteľnosti (fórum rei sitae) je výlučne príslušný vtedy, ak sa konanie týka práv k týmto

nehnutelnostiam, t. j. práva vlastníckeho, spoluvlastníckeho, práva držby, práva vecného bremena, práva nájomného, záložného a to iba vtedy, ak v konaní ide o existenciu takéhoto práva, jeho trvania a zánik, nie iba o práva a povinnosti z tohto plynúce (R 25/1979, R 24/1981.).

V prejednávanej veci je predmetom konania určenie neplatnosti záložnej zmluvy (resp. že sporné nehnuteľnosti nie sú založené v zmysle záložnej zmluvy). Podľa názoru dovolacieho súdu sa konanie o takejto žalobe úzko týka vzniku, zmeny či zániku (existencie) záložného práva k nehnuteľnostiam. Táto skutočnosť zakladá v danom prípade výlučnú miestnu príslušnosť Okresného súdu Skalica v zmysle § 88 ods. 1 písm. h/ O. s. p. (porovnaj tiež závery vyjadrené v judikátoch R 13/1992 a R 100/1994.

Podľa presvedčenia žalovaného ale konali súdy nesprávne obsadené (sudcami, ktorí rozhodovať nemali).

Vyššie už dovolací súd vysvetlil (viď 4.3.), čo ho viedlo k záveru, že o predbežnom opatrení rozhodol súd miestne príslušný - Okresný súd Senica (správne má byť Skalica, pozn.). Odvolacím súdom tohto súdu je Krajský súd v Trnave. To znamená, že o odvolaní proti prvostupňovému uzneseniu vydanému miestne príslušným súdom rozhodol odvolací súd, ktorý bol miestne a vecne príslušný.»

Vychádzajúc predovšetkým z citovaného a prihliadajúc na znenie § 88 ods. 1 písm. h) OSP, ústavný súd považuje právne závery najvyššieho súdu, ktorými „odobril“ aj argumentáciu obsiahnutú v napadnutom uznesení krajského súdu, z ústavného hľadiska za udržateľnú. Najvyšší súd (a pred ním aj krajský súd) vyhodnotili ako nedôvodnú argumentáciu sťažovateľky založenú na tom, že ani prípadné rozhodnutie podľa žalobného návrhu vo veci samej (určenie neplatnosti záložnej zmluvy, pozn.) sa nemusí priamo týkať existencie záložného práva k nehnuteľnosti, ktoré neplatná zmluva založila. Ústavný súd v tejto súvislosti poznamenáva, že vydržanie práva, na ktoré sťažovateľka poukazuje, neprichádza pri záložnom práve ako spôsob vzniku záložného práva v zmysle platnej právnej úpravy hmotného občianskeho práva do úvahy. Opodstatnenosť tejto argumentácie nemusí byť vylúčená u vlastníckeho práva a práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, kde takýto spôsob vzniku práva hmotné právo pripúšťa. Už samotná akcesorická povaha a zabezpečovacia funkcia záložného práva ale vylučuje úmysel záložného veriteľa držať vec

pre seba ako vlastník, čo by muselo byť predpokladom dobromyseľnej držby ako nevyhnutnej podmienky vydržania vlastníctva (ak sťažovateľka poukazuje na vydržanie vlastníckeho práva v prospech záložného veriteľa, pozn.).

Vzhľadom na uvedené právne posúdenie miestnej príslušnosti všeobecnými súdmi ani argumentácia najvyššieho súdu (resp. odvolacieho súdu) nevykazuje znaky takého procesného excesu, že by boli ústavne neakceptovateľné, a preto ústavný súd, zvýrazňujúc skutočnosť, že ide o dočasnú úpravu vzťahov medzi účastníkmi konania, nemá dôvod do napadnutých uznesení zasahovať.

V súvislosti s námietkou funkčnej a vecnej príslušnosti odvolacieho súdu na rozhodnutie o námietke nedostatku miestnej príslušnosti uplatnenej v odvolaní (a z toho vyplývajúce namietané porušenie základného práva na zákonného sudcu a správne obsadený súd) ústavný súd poukazuje predovšetkým na osobitnú povahu a účel inštitútu predbežného opatrenia, ktorým je rýchlá a účinná dočasná ochrana predbežnej povahy. Uvedené atribúty svedčia v prospech uprednostnenia koncentračnej zásady, ktorá prevláda nad prísne procesno-formalistickými požiadavkami.

Na základe uvedeného nemožno vytýkať odvolaciemu súdu, ak posudzoval v sťažovateľkinej veci jej odvoláciu námietku týkajúcu sa miestnej (ne)príslušnosti súdu prvého stupňa súvislosti so zákonnosťou vydaného predbežného opatrenia. Naopak, opomenutie posúdenia (dôvodnej, pozn.) námietky miestnej príslušnosti zo strany odvolacieho súdu by bolo spôsobilé založiť vadu konania spočívajúcu v porušení práva na zákonného sudcu.

V tejto súvislosti nespúšťa ústavný súd zo zreteľa ani procesnú zodpovednosť sťažovateľky, ktorá svoju námietku miestnej nepríslušnosti adresovala odvolaciemu súdu ako jeden z odvolacích dôvodov. Ak sťažovateľka mienila uplatňovať námietku miestnej nepríslušnosti na konanie vo veci samej (určovacej žaloby, pozn.) vo vzťahu k súdu prvého stupňa podľa § 105 ods. 1 poslednej vety OSP a iniciovať tak postup okresného súdu podľa § 103 OSP v spojení s § 167 ods. 1 OSP, žiadne procesné ustanovenie jej nebránilo uplatniť

námietku miestnej príslušnosti samostatným podaním adresovaným súdu prvého stupňa pred podaním odvolania alebo podaným najneskôr spolu s odvolaním.

Vychádzajúc z uvedeného a akcentujúc skutočnosť, že námietka nesprávne obsadeného súdu a porušenia základného práva na zákonného sudcu je priamo závislá od posúdenia miestnej príslušnosti súdu, ktoré ústavný súd vyhodnotil ako ústavne akceptovateľné, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi namietaným porušením základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny a obsahom napadnutých uznesení najvyššieho súdu a krajského súdu neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto túto časť sťažnosti pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Nad rámec uvedeného ústavný súd považuje za vhodné uviesť, že nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 510/2012, ktorým sťažovateľka argumentuje, nie je vzhľadom na odlišné skutkové a právne okolnosti veci aplikovateľný na vec sťažovateľky a podľa názoru ústavného súdu právny názor dovolacieho súdu v jej veci s ním nie je v rozpore.

Odlišnosti v procesných situáciách posudzovaných v tomto konaní a v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 510/2012 spočívajú najmä v tom, že v sťažovateľkinej veci nie je námietka miestnej príslušnosti dôvodná, pričom ide o výlučnú miestnu príslušnosť, podľa ktorej je pomerne jednoznačne určený jediný súd príslušný na konanie vo veci sťažovateľky. Vo veci sp. zn. II. ÚS 510/2012 o výlučnú miestnu príslušnosť nešlo; v tejto veci boli podané návrhy na nariadenie predbežného opatrenia totožného znenia na štyroch rôznych súdoch, z ktorých dva vec postúpili miestne príslušnému súdu a jeden z miestne nepríslušných súdov vydal predbežné opatrenie. Ďalšou významnou odlišnosťou je, že navrhovateľ súdneho konania vo veci sp. zn. II. ÚS 510/2012 mohol dosiahnuť predbežnú ochranu svojich práv na inom, a to miestne príslušnom súde. Ústavný súd preto v tejto súvislosti dospel k záveru, že jediným ústavne akceptovateľným postupom miestne nepríslušného súdu prvého stupňa bolo (aj za tejto mimoriadnej procesnej situácie

spôsobenej procesnou aktivitou navrhovateľa, pozn.) postúpenie veci miestne príslušnému súdu.

II.2 K namietanému porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu a krajského súdu

Pokiaľ ide o namietané porušenie práva sťažovateľky podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd poukazuje na rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá vylučuje aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru na rozhodovanie v otázke predbežných opatrení, pretože nie sú rozhodnutiami o občianskych právach alebo záväzkoch (pozri rozhodnutie *Apis versus Slovenská republika* z 10. 1. 2000, č. 39754/98, v ktorom sa konštatovala neaplikovateľnosť čl. 6 dohovoru *ratione materiae* v konaní o zrušení predbežného opatrenia, resp. aj III. ÚS 59/2012, III. ÚS 309/2012). Vzhľadom na to bolo potrebné sťažnosť sťažovateľky aj vo vzťahu k namietanému porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako zjavne neopodstatnená, bolo bez právneho významu zaoberať sa ostatnými návrhmi sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2016